

ANDREA VOIGT

Augustus in Parijs

DE GEUS

© Andrea Voigt, 2007
Omslagontwerp Davy van der Elsen
Omslagillustratie © Saul Leiter/Courtesy Howard Greenberg Gallery,
New York
Druk Koninklijke Wöhrmann BV, Zutphen
ISBN 978 90 445 1150 5
NUR 301

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Geus BV, Postbus 1878, 4801 BW Breda, Nederland. Telefoon: 076 522 8151.
Internet: www.degeus.nl

Met dank aan

Cora, Giesje, Martin, Pauline, Robert, Xandra

Loretta deed de deur open. Ze was op haar pantoffels. De roze lippenstift klonterde een beetje om haar mond en haar ogen waren zwartomlijnd.

– Dat is een tijd geleden, zei ze.

Lisa keek haar aan maar zei niets. Ze zakte iets door haar knieën en zette voorzichtig haar tassen neer op de stoep. Loretta keek ernaar. Drie weekendtassen, twee vormeloze en een waar schoenen in zaten; de hakken duwden hoeken in het textiel.

– Het is maar voor een maand, zei Lisa.

Loretta gaf geen antwoord. Ze pakte twee van de tassen en sjouwde ze de gang in. Lisa kwam binnen met de rest van haar bagage.

– Breng maar naar boven, zei Loretta, daar kun je wel slapen.

Lisa liep de trap op en bracht haar spullen naar het logeer-kamertje. Ze sloeg de beddensprei terug en schudde aan de dekens. In Loretta's huis rook het naar vroeger. Het oude beddenhout gaf geen geur meer af, maar de lakens wel, ze roken naar Loretta's wasmiddel met een bittere zweem van sigaretten.

Beneden was Loretta al in de weer met koffie, eieren en een koekenpan. De geuren mengden zich met de andere geuren tot een zware lucht die ze bijna kon proeven.

Het was ook een tijd geleden dat ze hier geweest was, Loretta had gelijk. Tijdens haar jaren met Finn had ze Loretta weinig gezien. Lisa had haar niet eens verteld dat ze zwanger was, maar dat was nu wel te zien. Ze zou een wieg moeten hebben, of een grote bak.

Lisa had geen honger, ze dronk alleen haar koffie en prikte in het ei. Als ze het kleiner maakte met haar vork, leek het minder.

Loretta zat tegenover haar in haar roze shirt en keek haar aan. Ze steunde met haar armen op tafel.

– En na die maand?

– Ik vind wel wat.

– Werk, of een huis?

– Allebei, zei Lisa, en ze haalde haar schouders op om aan te geven dat het niet belangrijk was.

Loretta keek nu zorgelijk. – Hoe moet dat dan met een kind. Je kunt ook langer blijven.

– Hm hm.

's Avonds keken ze naar de tv. – Begrijp je dat nou, zei Loretta. Verder zeiden ze er niets over. Er hing een man met een wit overhemd aan de buitenkant van een instortend gebouw. Hij zou het niet lang houden van angst, of uitputting. Aan zijn houding was niets te zien en zijn gezicht was te veraf, maar zijn onkreukbare houding maakte de ramp op een of andere manier in volle omvang zichtbaar.

Later zouden ze zich die avond verschillend herinneren. Lisa zou zeggen dat Loretta haar krulspelden in had, wat ook zo was. Loretta zou zeggen dat Lisa tijdens het journaal een glas rode wijn omgooide. Lisa zou zeggen dat ze geen rode wijn hadden gedronken. Loretta zou zeggen dat Lisa eigenwijs was en haar op de vlekken wijzen, die nooit uit het tapijt waren gegaan. Lisa zou zeggen dat Loretta haar wijn zelf had omgegooid. En we dronken geen rode wijn zei je net, zou Loretta zeggen. Weet je nog die man met dat witte overhemd, zou Lisa vragen. Loretta zou zeggen dat dat onzin was, er hing helemaal geen man met een wit overhemd. Maar Lisa wist het zeker.

– Hoe zit het eigenlijk met dat huis van tante Estelle in Amsterdam? vroeg Lisa met haar ogen op het beeld gericht. De man bungelde, zijn lichaam had geen houvast.

– Je wilt toch niet naar Amsterdam?

– Jawel. Staat het leeg?

– Ja, maar de administratieve dingen zeg maar, die zijn nog niet afgerond. Ik moet nog een keer naar de notaris voor de berekeningen.

– Maar het staat dus leeg?

Loretta aarzelde, terwijl haar blik over het scherm ging en ergens naar speurde. Naar een emotie, een opengesperde mond, wanhoop. Hij kon niet onverschillig zijn op de rand van de dood. – Ja, dat wel, zei ze.

– Heb je de sleutel? vroeg Lisa.

– Hm hm.

Er werden duizenden verhalen in gang gezet over hoe het gegaan was, wat er was gebeurd, verhalen van de nabestaanden over hun vermisten, hun eigen geliefden, en elk verhaal was een klein deel van een niet na te vertellen werkelijkheid.

Brandweerlieden klommen over puinhopen door stofwolken die het zicht vervuilden en de lucht verzwaarden, maar ze bleven rondlopen en spuiten. Wereldleiders betoonden zich geschokt. Er werd een team opgezet om lijken te identificeren. De man met het overhemd bungelde aan het gebouw. Steeds weer die man. Hij zou vallen. Zijn nabestaanden zouden hebben geweten dat Lisa gelijk had, als het ze geïnteresseerd zou hebben. Het zou ze niet interesseren, want het zou nergens iets aan veranderen.

Lisa keek zonder iets te zien. Het maakte alles makkelijker, het maakte alles relatief. Ze kreeg een kind, zij had zelf geen vader, het kind had geen vader. De man viel. Alles klopte.

– En wanneer zijn de administratieve dingen dan wel afgerond?

– Ik zal eens informeren, zei Loretta stijfjes.

Carlota lag op haar rug in het grote bed te wachten, haar benen opgetrokken. Met haar handen klemde ze haar knieën vast. Grijs ochtendlicht streek over haar blote huid en witte knokkels. Op haar bovenlip stonden druppeltjes zweet en haar nachthemd zat verfrommeld om haar bovenlijf.

Ze was blij dat niemand haar zo kon zien. Behalve haar zus. Zussen zien alles van elkaar. Je krijsende, verkrampde gezicht als je klein bent en huilt, je gapende mond, je uitpuilende ogen als je moet overgeven. Je sliertige haar op het hoofdkussen als je 's nachts alleen, in alle stilte en met ingehouden adem, aan een man denkt tot het bed ervan schudt – je denkt en hoopt half dat ze het niet ziet, maar ze ziet het toch. Volgende keer is zij aan de beurt en mag jij kijken.

Carlota haalde diep adem. Ze wilde wel een jongen. Een jongen die later door de straten zou lopen met glimmende schoenen en achterovergekamd haar. Die ze mee naar de film kon nemen en die koffie voor haar zou halen.

De weeën begonnen sneller te komen, en bij elke golf van pijn voelde ze haar ogen iets opbollen. Carlota durfde niet om een spiegel te vragen.

Ze putte moed uit de gedachte dat ze straks kon baden en dat mensen haar als moeder van een gezonde zoon konden zien. Zuigelingen zijn rood en rimpelig, maar zelf zou ze ervoor zorgen dat ze weer toonbaar was. En meer dan dat: ze zou mooi zijn, een nieuwe levenservaring zou zich hebben genesteld in haar ogen en in de zachte lijnen rond haar mond.

De tijd daarna zou ze haar best doen om haar oude figuur terug te krijgen, hoewel de kans om ooit nog in een film te spelen klein was. Carlota zuchtte en deed haar best niet te

kreunen als een dier, maar een laag gegrom kwam uit haar keel. Haar aderen klopten.

De uren verstreken. Buiten begonnen de straatgeluiden op gang te komen. Mensen die naar elkaar riepen, het wagentje van de slager. Carlota werd misselijk van de vleesgeur.

Steeds sneller kwamen de pijnscheuten, het samentrekken van haar buik verplaatste zich naar onderen en ging vanzelf over in een hard persen.

– Ik zie het hoofdje, zei haar zus. Kom op, toe maar.

Carlota's buik trok samen, vreemde harde krachten in vreemde spieren duwden tegen het kind. Ze brulde, onbedoeld, maar ze kon het niet meer tegenhouden. Eruit, dacht ze, weg jij. Het heeft lang genoeg geduurd. Carlota ademde en gaf mee, zette zich af tegen de rand van het bed, kreunde en perste en schreeuwde met opeengeklemd kaken. Ze zou kunnen huilen van inspanning.

De vroedvrouw hield een grijzig jongetje in de lucht.

– Dat ging vlot, zei ze. En kijk eens, een zoon.

Haar zus sloeg een handdoek om het blote lijfje. Carlota zuchtte diep, een rilling trok door haar lijf. Ze liet de spanning uit haar lichaam zakken en door het bed naar de vloer sijpelen, ze stuurde het beestachtige vertoon van krachten de aarde in. Weg ermee. Toen haalde ze diep adem, hernam zich, legde haar hand even op haar buik en pakte toen het kind aan. Met een punt van zijn handdoek depte ze haar gezicht droog.

– En, hoe gaat hij heten? vroeg de vroedvrouw.

Carlota zag donkere haren uit de handdoek steken, ze rook eraan. Ze bekeek zijn gezicht. Het viel nog niet te zeggen op wie hij leek. Ze hield het kleine voorhoofd tegen haar wang en liet de scène verstillen.

– Oscar, zei ze.

Vroeger droomde Lisa ervan dat iemand een boom had geplant bij haar geboorte. Een boom speciaal voor haar, die net zo oud was als zij, en die ze kon opzoeken.

Ze had zich voorgenomen om later, als ze zelf kinderen kreeg, wel een boom te planten of een krant van hun geboortedag te bewaren. Ze had eraan gedacht toen ze in een ziekenhuiskamer lag, het bed was net te klein maar daardoor kon ze zich met haar voeten tegen het achterschot afzetten. Zo ving ze een paar uur lang de weeën op.

Een perenboom werd het. Eerst een peer eten en de pitjes bewaren, en die dan laten ontkiemen in een bakje. Finn wist hoe dat moest.

Finn. Maar Finn had ze verlaten.

Loretta dan, die wist het ook.

Ze had rugpijn gekregen, een lange, aanhoudende, snijdende rugpijn die haar het liggen onmogelijk maakte, en het zitten en staan ook. Ze kon alleen maar voortdurend bewegen, dat bracht geen verlichting maar haar lichaam deed het vanzelf. En het kind kwam maar niet.

Ze was zelf bij Finn weggegaan, dus kon ze niet klagen omdat hij er niet was. Vandaag was ze teruggebracht tot muren, een grijze, glanzende vloer en een bed.

Waar ze de peer zou planten wist ze nog niet. Misschien kon hij zolang mee in een pot tot ze een vaste plek had gevonden.

Het geel van herfstbladeren die nog aan de bomen zaten, was de lichtste kleur die ze zich kon voorstellen, het lichtste licht waar je nog in kon kijken, het allerlichtste licht dat er was. Lichter dan een witte huid, dan een zwaan of een gewoon bord. Het kwam

omdat bladeren in de herfst begonnen door te schijnen, ze verloren hun vastheid. Onrustig vergingen ze tegen de achtergrond van een donkergrijze lucht, maar ze hingen er nog. Als ze elkaar overlaptten zag je een dik soort geel met veel tinten, maar als er soms een blad apart te zien was waar de zon doorheen kwam, dan had ze het gevoel dat er niets lichters bestond.

Iemand kneep in haar wang. – Kom op, niet wegzakken, nog even meewerken!

Een herfst geleden was er nog niets aan de hand geweest. Finn had Aaf verlaten en woonde al een aantal maanden met Lisa. Ze hadden een kamer ingericht en waren samen hele dagen op straat en in cafés. Geen dag was hetzelfde, en toch kostte het haar moeite om zich één enkele dag voor de geest te halen.

Finn was met Aaf getrouwd toen ze hem ontmoette. Aaf was een lieve vrouw, die hem structuur bood. Maar hij moest het diepe in, hij moest zijn kop stoten. Net als Lisa.

Later had Lisa hem weleens gevraagd waarom hij bij Aaf was weggegaan. Maar zolang ze bij elkaar waren, mocht ze niet over haar praten.

Aaf was in Finns bewegingen achtergebleven, ze zat nog in de manier waarop hij de handdoeken vouwde: met de uiteinden naar binnen, zodat er nette stapels in de kast kwamen, niet van die slordige hopen zoals Lisa altijd maakte. Aaf zat in zijn hoofd als hij in de tuin bezig was, Lisa wist niet hoe ze het wist, maar ze zag het en ze ging hem dan niet storen. Hij kon afwezig zijn en misschien uithalen met de hark, zo'n bui had hij weleens.

Lisa trapte zacht tegen het voeteneind, om de beurt met haar linker- en haar rechtervoet. Ze wist niet hoeveel uren of minuten ze dat al deed. Maar het duurde te lang. De pijn was te zwaar, ze kon geen rust krijgen, haar lichaam bleef maar bewegen en het kind moest eruit, hij moest eruit.

's Nachts praatte Finn weleens in zijn slaap. Hij kon koortsachtig liggen te draaien, hij zweette en noemde Aafs naam. Verder kon Lisa er nooit veel van verstaan.

Als hij kwaad was, schreeuwde hij tegen Lisa dat ze hem niet bij Aaf had moeten weghalen, hij miste toch niets bij Aaf, dus waarom was hij in godsnaam weggegaan. Hij riep dat Lisa hem opjutte en aanzette tot dingen die hij niet had willen doen. Maar als Lisa terugschreeuwde en vroeg wat hij wel wilde, liep hij weg. Later zei ze tegen hem dat hij zichzelf in de weg zat, maar hij zei dat dat niet kon.

Lisa kreunde, ze wilde hem eruit. De pijn begon in haar hele onderlijf te snijden, ze besloot te gaan gillen maar op hetzelfde moment gilde ze al, ze krijste en krijste en toen moesten ze haar wel opmerken. De verloskundige kwam aanrennen, gevolgd door de gynaecoloog.

Het kind werd met een tang rond zijn hoofd naar buiten getrokken. Lisa had het toen al opgegeven. Ze hilde en wilde dat tante Estelle erbij was.

Ze haalden hem bij haar weg om te wegen en om zijn voetafdruk op een blauw kaartje te zetten. Ze deden iets met zijn navel en brachten hem toen weer terug.

's Nachts nam ze het kind bij zich in het smalle ziekenhuisbed. Er zat een bandje rond zijn enkel als bij een dier. Hij had zijn ogen open en ze keken elkaar een hele tijd aan. Lisa zei niets. Ze rook aan hem en aaide zijn wang.

Ze zou geen boom planten en geen krant van zijn geboortedag bewaren. Die krant, zei Finn, bevatte trouwens nieuws van de vorige dag, dus het had geen zin.

Ze zou dit kind gewoon moeten grootbrengen, verder niets.

– Oscar! schalde het door de ochtendlucht. De kippen stoven in het rond. Oscar hield zich schuil achter de schuur. Als zijn grootmoeder zo riep, kon het maar één ding betekenen: hij moest een klusje voor haar opknappen waar hij geen zin in had.

Hij had een lasso gemaakt van een eindje touw en daarmee probeerde hij de haan te vangen. Het was een wedstrijdje in uithoudingsvermogen. Soms was de haan de vijand met de gevaarlijke rode handschoen die verslagen moest worden, anders werd het hele dorp uitgemeord. Of de haan was een magiër die Carlota gevangenhiel, en Oscar zou zijn moeder bevrijden. Het was belangrijk.

De haan trok zich nergens wat van aan, hij was niet bang voor het eindje touw dat steeds naast of achter hem neerplofte in het zand. Hij hield het altijd het langste vol.

– OSCAAAARR!! Een langgerekte ‘a’ die door de lucht vloog, waar de ‘r’ diep en vol dringend ongeduld achteraan rolde – nu was het menens. Oscar bleef zitten, zijn benen opgetrokken en het touw slap in zijn handen. Als hij nu tevoorschijn kwam, zou hij er met scheldwoorden van afkomen. Als hij bleef zitten en niet gevonden werd, moest hij nog maar zien of hij tussen de middag te eten kreeg. En als hij bleef zitten en wel gevonden werd, dan wist zijn grootmoeder hoe ze hem moest aanpakken. Hij treuzelde, speelde met het touw, stond toen op en slofte naar de keuken.

Daar stond Theresa met haar handen en onderarmen in de wastobbe. Ze had hem niet aan horen komen. Het grauwe sop zat in vlokjes op haar bruine huid. Ze had een zwarte jurk aan met een groot, wit schort voor, en haar haren in een strak knotje gebonden. De grootmoeders van andere kinderen waren grijs,

maar Theresa's haar was nog zwart als de veren van een raaf. Niemand wist hoe dat kon.

Theresa haalde diep adem, haar ogen vernauwden zich tot spleetjes en haar mondhoeken gingen scherp naar beneden. Ze haalde adem, maar voor ze weer kon gaan roepen zei Oscar zacht: – Hier ben ik, Theresa.

Theresa's neus werd elke dag krommer en haar kin stak steeds wat verder naar voren. Oscar vroeg zich af of ze elkaar ooit zouden raken, maar hij zei het niet hardop.

– Oscar!

De lettergrepen knalden door de keuken.

– Waar zat je. Je was toch niet met de haan aan het sollen?

– Nee Theresa.

Ze keek hem argwanend aan. Ze veegde haar handen af aan haar schort en gaf hem een bordje gebak.

– Breng dit naar je grootvader, knorde ze.

Gedwee liep hij met het bordje naar zijn grootvader. Zijn grootmoeder had cake met warme abrikozensaus voor hem gemaakt. De saus rook een beetje naar oud stro, maar de smaak was zacht en zoet. Oscar moest aan Pablo denken.

Zijn grootvader zat in zijn stoel te schokken. Zijn hoofd schoot steeds naar voren, wat het er niet makkelijker op maakte om de happen zonder knoeien in zijn mond te krijgen. Het vorkje sneed soepel door het fijne gebak, maar de saus droop tussen de tanden van de vork door op zijn grootvaders kin. Oscar haalde het vorkje langs de kin met het bordje eronder, zijn grootvader schoot weer met zijn hoofd naar voren, maar Oscar was erop bedacht en handig stak hij het vorkje in zijn halfopen mond. Toen het hele gebak weg was haalde hij opgelucht adem. Zijn grootvader had niet gekwijld, ook niet op het bordje, en Oscar likte de kruimels en de laatste restjes saus op.

Daarna ging hij weer naar buiten. Hij ging in zijn hut onder de oleander zitten. Met zijn hand streek hij langs de donker-groene, leerachtige bladeren. Als hij hier zat kon hij aan zijn

moeder denken. De haan liet hem met rust, die hield niet van de oleanderstruik.

Hij fantaseerde dat hij samen met zijn moeder in een film speelde. Een film waarin Pablo doodging, want dat kon niet anders, maar waarin zijn ouders daarna van hem, hun overgebleven zoon, waren gaan houden. Hij trok zijn benen op en bewoog hard heen en weer.

Hij schrok van de haan en van het oog van de haan, dat hem gemeen aanstaarde, net buiten zijn hut maar dichterbij dan hij zich normaal waagde.

Het leek nog maar zo kort geleden dat Lisa zelf geboren werd, dacht Loretta. Destijds had ze het goed voor elkaar, maar niet heus. Geen man en geen baan, en bijna een kind. Maar misschien was wél een man, een baan en een kind nog veel erger geweest. Na ruim negen maanden moest die garnaal eruit, de zwangerschap had lang genoeg geduurd. Ze was een dwarsligger, toen al.

Loretta had haar tas ingepakt. Een wijde trui, schoon ondergoed, toiletpullen. Krulspelden. Je wist nooit wie je tegenkwam.

Ze was op een vreemde manier trots geweest op haar ongeboren dochter.

Ze had haar hand in de lucht gestoken en de bus stopte.

– Nou mevrouwetje, gaat het nog? had de chauffeur gevraagd toen ze instapte en hij haar buik zag. En wanneer bent u uitgerekend?

Loretta kocht een kaartje naar het ziekenhuis.

– Vorige week, grijnsde Loretta.

Een man stond voor haar op.

– We zullen doorrijden hoor, zei de chauffeur. 't Is niks, bevallen in een bus.

De mensen grinnikten.

– Doe rustig aan, zei Loretta. Die blijft zitten waar ze zit, ze zullen haar eruit moeten snijden.

– Hoe weet u dat het een meisje wordt?

– Voel ik aan m'n water, zei Loretta.

– En hoe gaat ze heten? vroeg de chauffeur.

- Elisabeth.
- Als een koninginnetje.

En nu had Lisa zelf een kind. Een jongen. Het was vreemd om haar dochter als moeder te zien, het beeld klopte niet.